

ŠPÍGL

ŘÍJEN 2023

ZRCADLO
ČESKA

ŘÍJNOVÁ VÝROČÍ ROKU 2023

text: Aleš Meduna

Zdeněk Rytíř /1944-2013/

Textař, hudební skladatel, multiinstrumentalista, zpěvák, herec a moderátor. Zemřel 2. října roku 2013 v Praze.

Karel Hála /1933-2008/

Zpěvák. Narodil se 2. října roku 1933 v Hradci Králové. Vystřídal řadu pražských scén, mj. Divadle ABC či Rokoko. Je považován za jednoho z nejlepších českých swingarů 20. století.

František Pícha /1893-1964/

Hudební skladatel, pedagog, sběratel lidových písní. Narodil se 3. října roku 1893 v obci Řípec v okrese Tábor. Absolvoval Pražskou konzervatoř, kde se později stal profesorem skladby.

František Jan Tomsa /1753-1814/

Spisovatel, publicista, editor, překladatel. Vystudoval filozofii, uveřejnil mnoho filozofických prací a zabýval se slovní zásobou češtiny. Spolupracoval mj. s Josefem Dobrovským, miloval český jazyk a patřil k předním osobnostem českého národního obrození. Narodil se 4. října roku 1753 ve vsi Mokrá na Semilsku.

Karel IV. ze Schwarzenbergu /1859-1913/

Šlechtic a politik, vystudoval práva v Praze, zasedal v Českém zemském sněmu i Říšské radě, zemřel 4. října roku 1913 v Orlíku nad Vltavou.

Emil Filla /1882-1953/

Kubistický malíř, grafik a sochař. Absolvoval obchodní akademii, poté studoval na Akademii výtvarných umění v Praze, ale kvůli metodám výuky ze školy odešel. Vstoupil do uměleckých sdružení a spolků, též do skupiny Osma. Oženil se s malířkou Hanou Krejčí, ale manželství zůstalo bezdětné. Za druhé světové války byl vězněn v koncentračních táborech. Byl všestranným umělcem, psal teore-

tické články, hodně cestoval, sbíral výtvarné umění i umělecké řemeslo. Zemřel na infarkt dne 7. října roku 1953 v Praze. Emil Filla patří k nejvýznamnějším osobnostem českého umění 20. století.

Karel Holan /1893-1953/

Akademický malíř, krajinář, grafik. Studoval kreslení a malbu v soukromých školách V. Beneše a O. Nejedlého, po vypuknutí první světové války nastoupil studia na Akademii výtvarných umění v Praze, jeho rané dílo obsahuje sociální motivy z pražské periferie, pokračoval v krajinářské tvorbě. Zemřel 4. října roku 1953 v Praze.

Břetislav Pojar /1923-2012/

Scénárista, režisér, výtvarník animovaného filmu a profesor na FAMU. Narodil se 7. října roku 1923 v Sušici, s filmem začínal jako animátor u J. Trnky, byl jedním z autorů legendárního animovaného seriálu „Pojďte pane, budeme si hrát.“

Bedřich z Fürstenberka /1813-1892/

Kardinál a olomoucký arcibiskup. Narodil se 8. října roku 1813 ve Vídni, studoval teologii ve Vídni a Olomouci, v roce 1853 se stal olomouckým arcibiskupem a zůstal jím až do své smrti. Ve své funkci se postaral o rozvoj školství a výuky dívek, zavedl jazykovou rovnoprávnost v konsistoři a v matrikách. Své jmění odkázal chudým.

Petr IV. z Rožmberka /1462-1523/

Šlechtic, nejvyšší hejtman království. Studoval v italské Bologni, kde se seznámil s humanismem a renesancí. V roce 1493 převzal správu rožmberského panství, králem Vladislavem Jagelonským byl jmenován nejvyšším hejtmanem. Záhy se úřadu vzdal a zaměřil se na hospodářský růst panství, zejména zakládáním rybníků. V jeho službách stál vynikající rybníkář Josef Štěpánek Netolický. Došlo k rozvoji těžby stříbra a zlata, zemřel 9. října roku 1523 v Českém Krumlově.

Jiří Sumín/Amálie Vrbová /1863-1936/

Spisovatelka. Narodila se 9. října roku 1863 v Uhřetichách, pocházela z mlynářské rodiny, literární činnost započala básničkami pod pseudonymem Serafina Svitavská, poté pokračovala psaním článků pro Národní listy, kde používala pseudonym Jiří Sumín, od roku 1895 začala se psaním románů, zejména z prostředí hanáckého venkova.

Václav Vavřinec Reiner /1689-1743/

Malíř vrcholného baroka, byl ovlivněn tvorbou barokních mistrů, jeho raná tvorba se vyznačuje tajemným šerosvitem, později se dílo projasnilo a získalo na monumentálnosti. Byl též vynikajícím autorem fresek. Zemřel 9. října roku 1743 v Praze.

Josef Žižka /1913-1945/

Voják a výsadkář. Narodil se 10. října roku 1913 ve Vejpřnicích, studia nedokončil z finančních důvodů a zdravotním potížením, po Mnichovské dohodě se dostal do Francie a Anglie, kde absolvoval důstojnickou školu, v dubnu 1944 byl vysazen u Hradce Králové, jako telegrafista skupiny měl navázat spojení s Londýnem a předával zpravodajské informace o činnosti německé armády. V lednu 1945 byl zatčen a v pankrácké věznici se oběsil.

Karel Černochoch /1943-2007/

Zpěvák, muzikálový herec, moderátor, kytarista, komik, hudební skladatel. Narodil se 12. října roku 1943 v Praze.

Jiří Štáidl /1943-1973/

Textař, scénárista, hudebník, bratr hudebníka Ladislava Štáidla, blízký spolupracovník K. Gotta a skladatele K. Svobody. Zemřel 9. října roku 1973 v Říčanech při dopravní nehodě.

Jan Konůpek /1883-1950/

Grafik, malíř, ilustrátor, narodil se 10. října roku 1883 v Mladé Boleslavi. Absolvoval Akademii výtvarných umění v Praze, stal se členem Sdružení českých umělců grafiků Hollar, Spol-

ku výtvarných umělců Mánes, spolupracoval s katolickou revuí *Meditace*. Jeho grafiky jsou inspirované mystikou a vizionářstvím.

Josef Merhaut /1863-1907/

Spisovatel, novinář a divadelní kritik. Narodil se 13. října roku 1863 ve Švabíně u Zbiroha. Je považován za zakladatele brněnského románu a brněnské povídky. Líčí národnostní a sociální problémy života v Brně na přelomu 19. a 20. století. Zemřel na následky cukrovky ve věku pouhých 43 let.

Martin Špetle z Třebřich a Ostřešan /1544-1623/

Diplomat. Narodil se na tvrzi v Ostřešanech v katolické zemanské rodině, studoval v Paříži, poté práva v Padově. Po návratu do Čech se dostal na rožmberský dvůr. Účastnil se diplomatických jednání, zejména v Polsku. Zemřel 13. října roku 1623 ve východním Prusku.

Jaroslav Grus /1891-1983/

Malíř, krajinář. Studoval na Akademii výtvarných umění v Praze, poté podnikl studijní cesty po Francii, Itálii a Španělsku. Zemřel 13. října 1983 v Praze.

František Robert Kraus /1903-1967/

Spisovatel, novinář. Narodil se 14. října roku 1903 v Praze, patřil do tzv. Pražského kruhu spisovatelů, během holocaustu byl vězněn a přežil pobyt v koncentračních táborech, z politických důvodů bylo jeho dílo následně cenzurováno komunistickým režimem.

Václav Robert z Kounic /1848-1913/

Šlechtic a politik. Po maturitě na gymnáziu studoval práva, byl poslancem Českého zemského sněmu i Říšské rady. Svůj palác daroval vysoké škole v Brně, zřídil nadaci pro stavbu studentských kolejí. Zemřel 14. října roku 1913 v Uherském Brodě.

Vojtěch Šanda /1873-1953/

Katolický kněz, vysokoškolský pedagog, bib-

lista a orientalista. Narodil se 15. října 1873 v Kvílicích u Slaného. Studoval teologii v Innsbrucku, dále filologii semitských jazyků, biblistiku a exegezi v Bejrútu, Jeruzalémě a Berlíně. Přednášel na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a Teologické fakultě.

Vladimír Šmeral /1903-1982/

Vlastním jménem Vladimír Šmejral. Herec. Narodil se 16. října roku 1903 v Drásově u Tišnova. Talentovaný herec s kultivovaným projevem absolvoval dramatické oddělení brněnské konzervatoře. V letech 1949-1966 byl pedagogem na DAMU.

Milan Babuška /1884-1953/

Český architekt. Studoval na ČVUT, projektoval zejména budovy škol a průmyslových staveb. Nejznámější jsou budova Technického a Národního zemědělského muzea na Letné. Zemřel 17. října roku 1953 v Praze.

Anna Náprstková /1788-1873/

Podnikatelka a filantropka, matka Vojtěcha Náprstka. Zemřela 20. října roku 1873 v Praze.

Jan Pravoslav Přibík /1811-1893/

Učitel, spisovatel a obrozenecký činitel. Zavedl moderní metody vyučování, výuku v rodném jazyce, omezení tělesných trestů, názorný výklad atd. Účastnil se vlasteneckých aktivit. Zemřel 19. října roku 1893 ve Vysočanech.

Otto Albert Tichý /1890-1973/

Hudební skladatel, pedagog, varhanní interpret. Zemřel 21. října roku 1973 v Praze.

Otakar Kubín /1883-1969/

Malíř, sochař, grafik. Narodil se 22. října 1883 v Boskovicích, studoval Akademii výtvarných umění v Praze u českých mistrů Hynaise, Brožíka a dalších. Od roku 1913 pobýval často ve Francii, kde pravidelně vystavoval. Jeho život silně ovlivnilo úmrtí syna a manželky na tuberkulózu.

Jiří Hájek /1913-1993/

Politik, diplomat, ministr školství, ministr zahraničí, mluvčí Charty 77. Zemřel 22. října roku 1993 v Praze.

Karel Valdauf /1913-1982/

Hudebník, skladatel, autor více než 150 písní. Narodil se 25. října roku 1913 ve městě Trhové Sviny.

Jindřiška Smetanová /1923-2012/

Spisovatelka, autorka televizních inscenací, scénáristka a překladatelka. Narodila se 26. října roku 1923 v Rosicích u Brna. Po maturitě na obchodní akademii pracovala na úřednických postech, od 60. let, kdy začaly vycházet její povídky a romány, pracovala v Československém státním filmu a Československé televizi. Kvůli svému podpisu pod výzvu „2000 slov“ byla v období normalizace perzekuována.

František Filipovský /1907-1993/

Vynikající herec, komik a dabér. Byl členem Osvobozeného divadla, od roku 1945 členem souboru Národního divadla. Hostoval i na jiných pražských scénách. Proslul jako dabér populárního francouzského herce Louise de Funése. Zemřel 26. října roku 1993 v Praze.

Otto Wichterle /1913-1998/

Světově proslulý vědec, vynálezce zejména v oblasti makromolekulární organické chemie, proslulý je svými objevy, které vedly k zásadnímu rozšíření kontaktních čoček. Narodil se 27. října roku 1913 v Prostějově.

Josef Čuba /1893-1951/

Člen protikomunistického odboje, politik. Narodil se 29. října roku 1893 v Rajnochovicích, za první světové války bojoval na ruské a italské frontě, za první republiky vstoupil do Národně socialistické strany, po únoru 1948 spoluzaložil zárodek organizace, která měla udržovat spojení se západem. Záhy byl zatčen a v září 1951 popraven.

MULTIKULTURALISMUS V ČESKU

text: Petra Svobodová

Náš svět se stále více stává globální vesnicí, a to platí i pro Českou republiku. Migrace, globalizace a mezinárodní výměna lidí a nápadů přinesly do České republiky mnoho různorodých kultur a zvyků. Cizí kultury se staly nedílnou součástí našeho každodenního života, obohacují nás

a otevírají nové perspektivy. V tomto článku se podíváme na vliv cizích kultur v České republice a na to, jak se vzájemně obohacování projevuje v naší společnosti.

Multikulturalismus je slovo, které může vyvolávat různé reakce, ale v zásadě znamená soužití různých kultur a etnických skupin v jedné zemi nebo oblasti. V České republice jsme v posledních desetiletích svědky rostoucího multikulturalismu, především díky přílivu zahraničních pracovníků, studentů a uprchlíků. Tento trend má několik hlavních aspektů:

Rozmanitost jazyků

V Praze a dalších větších městech najdete lidi z různých koutů světa, kteří komunikují v různých jazycích. To vytváří bohatou jazykovou atmosféru, kde můžete slyšet nejen češtinu, ale i angličtinu, arabštinu, vietnamštinu, ruštinu a mnoho dalších jazyků.

Kulturní akce a festivaly

V České republice se koná mnoho mezinárod-

ních kulturních akcí a festivalů. Tyto události poskytují příležitost prezentovat a slavit různé kultury, od indických holi festivalů po čínský Nový rok.

Rozmanité kulinařské zážitky

Restaurace s mezinárodní kuchyní jsou v České republice běžné. Lidé mohou ochutnat jídla z celého světa, což obohacuje kulturní zážitky v oblasti gastronomie.

Interkulturní výměny

Mnoho zahraničních studentů a pracovníků přichází do České republiky, a tím přináší své zvyky, tradice a perspektivy. Tato interkulturní výměna může vést k novým myšlenkám a inovacím.

Cizinci v České republice

Podle dat Českého statistického úřadu bylo v České republice přibližně 5 % cizinců z cel-

kové populace. Největšími skupinami byli Slováci, Ukrajinci, Vietnamci, Rusové a Němci. Každá z těchto komunit přináší svou kulturu, zvyky a tradice do České republiky.

Výzvy a přínosy

Multikulturalismus přináší s sebou jak výzvy, tak i přínosy. Jednou z výzev je potřeba vzájemného porozumění a respektu mezi různými kulturami.

Na druhou stranu multikulturalismus nabízí mnoho přínosů. Díky němu s lidmi z různých kultur můžeme potkávat své obzory, pochopit odlišné perspektivy a vytvořit otevřenější a inkluzivnější společnost. To může přispět k inovacím a rozvoji a také obohatit naši kulturní scénu.

Integrace a budoucnost

Integrace cizinců do české společnosti je důležitým tématem. Česká republika se snaží vy-

tvorit programy a politiky, které by usnadnily integraci a zapojení cizinců do společnosti. To zahrnuje vzdělávání, podporu při hledání zaměstnání a také podporu při učení se českého jazyka.

Vzhledem k tomu, že kulturalismus je nedílnou součástí dnešního světa je součástí multiplikace a tento trend v České republice bude pokračovat. Budoucnost bude záviset na tom, zda společnost dokáže vytvořit harmonické využití kultur, a jakým způsobem s využitím výhod různých rozmanitostí dojde k dosažení společného dobra.

V závěru lze říct, že cizí kultura má v České republice důležitou roli a obohacuje naši společnost. Je na nás, abychom se naučili těžit z této rozmanitosti a vytvářeli prostor pro vzájemné porozumění a respekt mezi různými kulturami. Klíčové je aktivně podporovat integraci cizinců a vytvářet prostředí, kde se lidé mohou cítit vítáni a přijímáni bez ohledu na svůj původ či kulturní pozadí.

TIP NA VÝLET

MALÁ SKÁLA

text: *Pavčina Kravcivová*

Malá Skála se nachází v Českém Ráji – a toto označení nese tato oblast naprosto právem. Opravdu se tu budete cítit díky nádherné krajině jako v ráji. My jsme si pro náš několikadenní výlet vybrali jednu z nejlevnějších variant, přímo na Malé Skále v jednom kempu pronajímají karavany. Je to spíše pro nenáročnou turistiku (karavany jsou starší a trochu to v nich zapáchá zatuchlinou), počítejte s tím, že v noci v nich bývá opravdu velmi chladno a připravte si 500 korun za noc, pokud pojedete tak, jako my, tj. jedno dítě a jeden dospělý. Samotná Malá Skála nabízí spousty nádherných míst, můžete vystoupat na Pantheon, vyhlédnout na vyhlídku, z které je nádherný výhled na Jizeru a okolí (tedy pokud netrpíte fobií z výšek jako já) a odtud se můžete vydat na

zříceninu hradu Frýdštejn. Pokud Vás přepadne hlad, na Malé Skále je vyhlášená pizzerie, kde výborně vaří, ale když tam zavítáte na oběd, tak počítejte s tím, že si dost možná nesednete. My tam chodili kolem páté, a to už bylo lepší. Na hlavní třídě je ještě jedna taková luxusnější restaurace, jídlo zde bylo ale také výborné.

Kroky našeho prvního výletu směřovaly na Kozí farmu Pěnčín. Autem jsme tam byli asi za dvacet minut a už jsme obdivovali kozy, krávy, husy, slepice a králíky. Je tam i vnitřní expozice nástrojů, které se v minulosti používaly v zemědělství. Děti si můžou něco vyrobit v dílničce a v obchodě jsme si koupili koží klobásu. Další den jsme navštívili Dláskův statek u Turnova. Nachází se pár minut autem v Doláncích u Turnova, počítejte ale s placeným parkovištěm – 50 korun za dvě hodiny. Statek je opravdu okouzující, postupně jsme prošli všechny světničky, kde jsou jak dobové rekvizity, tak i figuríny lidí. Z Dolánek také vede cyklostezka, kde je možnost si zajezdit na in-line bruslích.

Následovalo něco, na co jsem se opravdu těšila, Riegrova stezka. Podle fotek na internetu vypadala tak romanticky! Jdete po lávce, podél Jizery, zapadající slunce.... Auto jsme nechali na parkovišti v Bítouchově (opět placené) a vydali jsme se na cestu. Ouha, lávka vedla podél Jizery asi jen v délce dvaceti metrů, cesta pokračovala lesem (kdy Jizera skoro nebyla vidět), nahoru a dolů a stále dokola. Procházka, která byla asi pět kilometrů dlouhá, ale byla nádherná. Cestu zpátky jsme nešli stejnou trasou, jali jsme se vydat okruhem. To moc nedoporučuji, málem jsme zabloudili. Další den byl plán jasný – Besedické skály (moje nejmilovanější místo už od základky). Auto zaparkujeme ve vesnici Besedice, která se nachází kousek nad Malou Skálou. Vydáme se po žluté, okruh je asi pět kilometrů dlouhý. Procházíme labyrintem skal, mineme spousty nádherných vyhlídek a vrátíme se zpátky do bludiště. Toto místo je nádherné, doporučuji, stojí za to se sem vydat! A ke konci pobytu jsme jen relaxovali u jezů Jizery. Malá Skála je výjimečně nádherná!

TIP NA VÝLET

DAČICE, ANEB KRÁSA EMPÍRU A KOSTKA CUKRU NAVÍC

text: *Aleš Meduna*

Dačice je město v okrese Jindřichův Hradec. Žije tu přes 7 tisíc obyvatel. První písemná zmínka pochází z roku 1183 v kronice Jarlocha, opata kláštera v Milevsku. Někdy v polovině 14. století získali Dačice páni z Hradce. Za jejich vlády se tržní osada stala městečkem s právem výročního trhu. V polo-

vině 15. století zakoupil panství rod Krajířů z Krajku. V 16. století přišli do města italscí umělci, zvláště stavitelé. Z původní trhové vsi tak vzniklo renesanční město, jehož těžištěm se stalo trojúhelníkové náměstí. Pohromou bylo období třicetileté války /1618-1648/, následná epidemie moru a mohutný požár, který zničil na 80 domů. K opětovnému rozmachu města došlo v 19. století díky dalšímu majiteli panství, jímž byl Karl Anton Dalberg /1792-1859/. Ten se podílel na založení zdejšího cukrovaru. Dačice se staly okresem a centrem regionu. Během druhé světové války přišly Dačice o své židovské obyvatele, zahynuvší v koncentračních táborech, po skončení války pak i o obyvatele německé v rámci pováleč-

ného odsunu. Centrum města je dnes městskou památkovou zónou. K nejvýznamnějším historickým stavbám patří tzv. Starý zámek, dnes sídlo Městského úřadu, renesanční věž vysoká 51 metrů, kostel sv. Vavřince, františkánský klášter a zejména tzv. Nový zámek, významná empírová stavba, která je přístupná veřejnosti a o ní si povíme více.

Nejvyhledávanější památkou v Dačicích je tzv. Nový zámek. Ten měl původně renesanční podobu, vznikl ve druhé polovině 16. století za majitele panství Oldřicha Krajíře z Krajku. Zámek postavil italský stavitel Francesco Garof de Bissone. V 18. století došlo k přestavbě zámku v barokním slohu. Do dnešní podoby se zachoval z první poloviny

19. století, kdy panství vlastnil šlechtický rod Dalbergů pocházející z Porýní. Karl Anton Maximilian Dalberg /1792-1859/ postupně proměnil barokní objekt v moderní a pohodlné sídlo pro svoji rodinu. Interiéry se dočkaly nové výmalby, klasicistního mobiliáře, založen byl též rozsáhlý anglický park. Přestavba zámku proběhla podle návrhu vídeňského architekta Schlepse, který navrhl pravidelně komponované průčelí se vstupním rizalitem, zámecké schodiště je pak vrcholnou ukázkou klasicistní architektury. Poslední úpravy za Friedricha z Dalberga v roce 1909 změnil vzhled nádvoří. Při výměně oken na chodbách byla odkryta původní renesanční arkáda, arkádové oblouky byly zaskleny a naproti nad průjezdem jižního křídla došlo ke zbudování novobarokní kaple. V roce 1945 byl zámek zestátněn a dnes je ve

vlastnictví státu a přístupný veřejnosti. Prohlídková trasa, která trvá zhruba 50 minut, provází návštěvníky společenskými i soukromými pokoji členů rodiny Dalbergů. Spatříme sál předků, velkou slavnostní jídelnu, tzv. gotický sál, halu se schodištěm, dvě krásné knihovny, kde se dochovaly též původní skříně. Knihovny obsahují přes 20 000 svazků. Expozice obsahuje dobový nábytek, přírodovědné sbírky Friedricha Dalberga. K nejcennějším dílům patří portrét Terezie Dalbergové, který vytvořil světoznámý malíř František Kupka. Zámek je v říjnu přístupný o víkendech od 10-16 hodin, od listopadu, tak jako většina památkových objektů, již je uzavřen. Základní vstupné činí 180 Kč, snížené vstupné 140 Kč platí senioři, držitelé průkazu ZTP/P, mládež ve věku 18-24 let, 50 Kč pak platí děti ve věku 6-17 let. Děti do

6 let mají vstupné zdarma.

Dačice se také mohou pochlubit světovým unikátem. Právě zde se začal poprvé vyrábět kostkový cukr. Ten vynalezl v Dačicích Jakub Kryštof Rad, ovšem k tomuto slavnému prvenství ho údajně inspirovala jeho žena Juliana, když se pořezala při sekání homole cukru do prstu. Vynález podpořil i Karel Maximilián Dalberg, který byl spoluvlastníkem dačické rafinerie cukru. J.K. Rad zhotovil na výrobu kostek lis a zažádal dvorskou komoru ve Vídni o udělení privilegia k výrobě kostkového cukru v Dačicích. Stalo se tak v lednu roku 1843. Patent záhy zakoupily státy jako Prusko, Anglie, Švýcarsko a tím se kostkový cukr rozšířil do celého světa. Sladký vynález má dnes expozici v místním muzeu a pamětní desku na domě ředitele cukrovaru Jakuba Kryštofa Rada.

TIP NA VÝLET

POLSKO

text: *Pavlna Kravcivová*

V poslední době čím dál tím víc lidí míří na dovolenou k moři k našim sousedům, a to k baltskému moři do Polska. Dovolena se zdá být cenově přijatelnější a především (po zkušenosti, kdy jsme loni jeli z Chorvatska asi 22 hodin) je to od nás k moři výrazně kratší cesta. My jsme vyrazili koncem léta do Polského Miezydroje – cesta z České Lípy, přes Ústí nad Labem, po dálnici přes Drážďany a kolem Berlína (skoro celá cesta po dálnici) nám zabrala ani ne šest hodin. Měli jsme krásné, moderní ubytování s polopenzí, kde byl opravdu veliký výběr pokrmů – ryby byly ke každé večeři. Původně jsme mysleli, že budeme chodit na obědy do restaurací, ale nakonec nám

s malou svačinou bohatě stačila polopenze. Miezydroje je malebné přímořské městečko se spousty obchůdků, restaurací, kaváren a občerstvení. Sice nevypadá jako italské nebo chorvatské městečko (jejich architektura je nezaměnitelná), ale pocit, že jste u moře, ve Vás vyvolá. Celé letovisko je olemované dlouhou písčitou pláží s molem, turistů se zdálo být méně než kde jinde. Moře bylo trochu zakalené a studenější, na koupání ale parádní. Dokonce bych sem ráda jela i na podzim, lidí by tu bylo ještě míň – jen tak, procházet se po pláži a dýchat přímořský vánek.

Co určitě odpovídá trendu poslední doby, jsou ceny. Už se nedivím, kolik Čechů jezdí do Polska za nákupy. Pro srovnání – máslo za 20 korun, maliny za 15 a zmrzlina za 20, ale opravdu obrovský kopeček. V Lidlu si u nás kupuji takový zázvorový shot, který stojí asi 35 korun, v Polsku to byly 2 zloté (1 zlotý je asi 5 korun padesát haléřů). Dokonce jsem si

koupila nádherné sandálky na klínku v přepočtu za dvě stě korun.

Výletů a možností vyžití, když se třeba pokazí počasí je mnoho. My jsme navštívili krásné oceanárium (kde byl tedy dražší vstup – jedno dítě a jeden dospělý 130 zlotých, ale to připisují náročnosti na údržbu), kde jsme obdivovali spousty pestrobarevných rybiček, rejnoků nebo i malých žraloků. Další zastávka byla v parku miniatur, kde byly zmenšeniny z Pobaltí, různé hrady, zámky, majáky. Taky moc krásný zážitek. Za zmínku by jistě stál i Volský národní park se zubry, ten jsme však nenavštívili.

Pobyty u moře v Polsku nabírají na oblíbenosti, a to jistě právem. Také se už nedivím, že tolik našinců volí pro nákup potravin právě Polsko. Kvalita ekvivalentní, cena mnohdy až několikanásobně menší. A co je možná to nejlepší (pro ty, co neovládají jazyky), s Poláky se dá naprosto komfortně domluvit i česky.

JAK SI UŽÍT (A NEJEN PŘEŽÍT) PODZIM

text: *Pavlna Kravcivová*

A je to tu. Jako každý rok – brzy se stmívá, počasí sychravé, listí se zbarvuje a na dveře klepou Vánoce. Ano, podzim. Pro hodně lidí asi nejneoblíbenější část roku. Najdou se ale tací, co podzim milují. Užívají si každý jeho aspekt. Co oni vědí a my ne?

V říjnu, měsíc po začátku školy, už se vše navrátilo do původních kolejí. Děti ve škole a školce, my v práci. Kdo, kde, kdy, má být, jaký kroužek je ten daný den, to už máme tak trochu v malíku. A ve vzduchu je cítit takový klid. K tomu se dny pomalu ale jistě zkracují, a to nás, ať chceme, nebo ne, nutí trošičku zpomalit.

Podzimní procházky. Není ani teplo, ani pořádná zima – to vyložené láká se jít na hodinku projít. Ideálně do lesa nebo parku, abychom mohli pozorovat listí, které

hraje všemi barvami, od žluté přes červenou až k tmavě hnědé. Nemusíme nikam pospíchat (ani nemáme tendenci být kdovíjak aktivní), můžeme si plnými doušky vychutnávat čirou přítomnost. Taky máte pocit, že vzduch na podzim tak nějak zvláště, krásně, voní?

Více času se svými blízkými. Přes léto jsme takoví rozlitaní – jedno dítě na táboře, další na jiném, pak k babičce, na otečku do hor a možná se ještě stihne dovolená u moře, nějaký ten last minute. Kolikrát se stalo, že se ani u společné večeře rodina nesejde. Na podzim je tomu jinak. Nastává jasný řád a režim, a díky tomu máme mnohem víc příležitostí se setkávat. A je ten nejlepší čas oprášit deskové hry. Klasické šachy, prší nebo aktivity. Neznáte aktivity? Dají se koupit snad v každém hračkářství, hrají se po dvojicích a můžete dané slovo buď „okecat“, namalovat, nebo předvést pantomimou. Rozhodně si u nich užijete spoustu zábavy.

Ideální načasování pro večery s knížkou. Anebo s Netflixem. Večer už je brzy tma, proto si uvaříme oblíbený čaj (třeba prohřívající s lehce afrodiziakálními účinky – zázvoro-

vý) a zalezeme na gauč pod heboučkou deku. Nezapomeneme si zapálit svíčku nebo aroma lampu a užíváme si. Za sebe mohu doporučit Roberta Fulghuma – pokud máme chuť na krátké, veselé povídky/úvahy, nebo Jeffreyho Deavra – tehdy, kdy máme rádi detektivky, kde nechybí náhlé zvraty a překvapení. Rozhodně nesmíme zapomenout na Netflix, či jiné streamovací platformy, kde si z nabídky vybere celá rodina.

Pomalou přicházející Vánoce. Jistě jsme si již všimli, že v obchodních centrech už Vánoce dávno začaly. Ne, opravdu neříkám, abychom začali nakupovat vánoční dárky. Ale můžeme popřemýšlet o tom, co komu koupíme.

Čas na podzimní výzdobu a dýňovou polévku. Herbář z popadaného listí, podzimní věnce, svíčky v oranžové či hnědé barvě. A nesmí chybět dýňová polévka – hokkaido nakrájíme na větší kusy. Zpěníme cibulku, přidáme dýni, zalijeme vývarem. Ochutíme solí, pepřem, kari a lehounce sušeným zázvorem. Směs rozmixujeme tyčovým mixérem a nalijeme trochu kokosového mléka. Dobrou chuť a užijte si podzim.

ŠÍPKY, ŠÍPKOVÝ ČAJ

A JINÁ VYUŽITÍ

text: Jana Hejliková

Šípky jsou plodem krásně kvetoucí růže šípkové, která roste hojně jak v našich zahrádkách, tak i v přírodě. Najdete ji na okrajích lesů a mezi a dozrávají právě teď na podzim. Byly využívány už od pradávna. Dokonce je našli i ve vykopávkách na sídlišti z období neolitu. Šípek je známý především velmi vysokým obsahem vitamínu C, předčí i známé vitamínové bomby jako je kiwi nebo citron. 100 g šípku obsahuje přibližně 550 mg vitamínu C, zatímco kiwi nebo citron obsahují jen 60 mg až 80 mg vitamínu C. Šípku se tak vyrovná rakytník, který má obsah mezi 200 mg až 600 mg vitamínu C na 100 g plodů. Proto je šípek používán především jako prostředek pro posílení naší imunity, ať už při nachlazení, kašli nebo jako prevence. V minulosti se také používal proti známým kurdějím. Šípek obsahuje také velké množství dalších vitamínů jako jsou vitamíny A, B, E nebo K. Najdeme v něm také velké množství minerálních látek jako hořčík, vápník, sodík, zinek a železo. Kromě vitamínů a minerálů obsahuje také flavonoidy, třísloviny, pryskyřici, glukózu, organické kyseliny a pektin. Sušení šípku na čaj je takové základní a nejnámější zpracování. Šípek na čaj by měl být krásně zralý, červený a tvrdý a sbírá se v období září a října, dokud nepřejde mrazem. Jakmile šípky přejdou mrazem, tak změkknou a na sušení už nejsou vhodné. Je mnoho způsobů, jak šípek sušit, třeba je rozložit na plech nebo na pečící

papír do tenké vrstvy a při pokojové teplotě se bude šípek sušit přibližně jeden měsíc. Pokud chceme šípek usušit rychleji, můžeme sušit v sušičce na ovoce nebo v troubě. Určitě ale hlídáme, aby teplota při sušení nepřekročila 60 °C, šípky by pak zčernaly a ztratily by velmi mnoho vitamínů. Šípky jsou usušené, pokud křupou a jednoduše je rozlouskneme. Šípky skladujeme v celku a drtíme je až před použitím na čaj. Skladujeme ho maximálně jeden rok, protože se vitamín C postupně při sušení a skladování vytrácí.

Příprava šípkového čaje se trochu liší od jiných bylinkových čajů, které pouze zalijeme vroucí vodou, necháme pár minut odstát a můžeme pít. Jedním z důvodů, proč se liší příprava šípkového čaje od jiných čajů, je právě zanechání vitamínu C. Šípkový čaj se připravuje především ze sušených šípků, je to proto, že se sušením naruší buněčná struktura, a tudíž se vitamíny a další látky ze šípku lépe vymacerují a vylouhují. Pokud máme dobře nasušený šípek, tak jej před použitím na čaj lehce narušíme a podrťme a zalijeme studenou vodou. Takto necháme odstát několik hodin, ideálně přes noc. Jestliže chceme maceraci urychlit, můžeme macerát zahřát do 40 °C. Po několika hodinách máme krásně vylouhované šípky. Macerát se nám zabarvil do oranžovočervena a v tento moment můžeme macerát lehce zahřát. Teplota, na kterou zahřejete macerát je samozřejmě na vás, podle toho, jak teplý čaj chcete pít. Já osobně zahřívám do 40 °C, abych ztratila co nejméně vitamínů. Zahřátý macerát poté přefiltrujeme přes plátýnko, protože šípek obsahuje uvnitř chlupatá semena a tyto chloupky jsou velmi

dráždivé. Přefiltrovaný macerát a tím tedy vzniklý čaj, můžeme osladit například lžičkou medu podle chuti. Zbylou šípkovou drť určitě nemusíte vyhazovat. Šípek se louhuje na druhý a třetí nálev s tím, že druhý nálev bývá nejlépe chutnější a nejsilnější. Nálev první a třetí, které bývají trochu slabší, potom můžeme namíchat s jiným bylinným čajem, abychom podpořili jeho účinky. Například kombinace šípkového a lipového čaje, je skvělý proti nachlazení. Na podporu imunity můžeme zkombinovat k šípkovému čaji čaj z echinacey.

Čaj také můžeme připravit z čerstvých šípků, které jen nařízeme, nebo rovnou vydlabeme chlupatá semínka, abychom nemuseli cedit přes plátýnko. Takto připravené čerstvé šípky dáme do vody a povaříme 10–20 minut. Výluh, nebo čaj z čerstvých šípků není až tak lahodný a silný, dá se tedy dochutit další bylinkou nebo medem.

Čerstvé šípky, které vydlabeme a očistíme od chloupků, můžeme naložit do sklenice s medem. Pokud šípky projdou mrazem, nedají se již sušit, protože změkknou, ale mají mnoho dalších možností využití. To nejlepší využití je konzumace šípku přímo z keře. Tím, že šípky změkknou, po jejich utržení vznikne v šípku dírka, kterou se dá krásně vytlačit dužina šípku. Je to takové lahodné, šípkové pyré, které je plné vitamínů. Další využití šípku, ať už jsou měkké, nebo tvrdé, je například příprava zavařenin, slavné šípkové omáčky nebo výroba sirupů, šípkového vína i likéru.

Ukázali jsme si jaké bohatství se v šípku skrývá, tak hurá na procházku a nasbírejte si tento náš poklad. Určitě ho najdete někde ve vaší blízkosti.

ZAZIMOVÁNÍ JAHODNÍKŮ NA ZÁHONU I V TRUHLÍKU

text: Jana Hejliková

Jahodníky jsou mrazuvzdorné trvalky, u kterých se nemusíte bát, že by vám nepřečkaly zimu. Pokud se vám povede na podzim zazimování jahodníků, budou nejen spokojenější a v příštím roce dají lepší úrodu, ale také si ušetříte práci s jarní péčí. Záhony jahod po sezóně mohou vypadat poměrně nešťastně, ale stačí pár kroků a bude vše vypadat úplně jinak. Nejdříve je potřeba odstranit plevel. Všechny jahody, ať je pěstujete kdekoli, potřebují zbavit plevelů. Tedy i například v truhlících.

Druhým krokem je ostříhání jahodníků. Jakmile jsme se zbavili plevelů, začneme s jejich stříháním. Možná si říkáte, proč jahodníky stříhat, ale má to své výhody. Přes zimu totiž pod sněhem pomalu tleje velké množství starých listů jahodníku. Jejich odstraněním tak omezíte plíseň šedou v další sezóně, která by měla v odumřelých listech ideální prostředí. Navíc si ušetříte na jaře práci, kde byste rozpadající se listy pracně odstraňovali. Sice tím ostříháním přijmete o přirozené hnojení, kdy

zaschlé listy v přírodě plní úlohu mulče, ale to doženeme jiným mulčem, o kterém napíšu později. Názory na to, kdy stříhat jahodníky se liší. Někteří zahrádkáři stříhají měsíční a stále plodící jahody v létě po první úrodě jahod, to znamená v průběhu léta v červenci nebo v srpnu. Já osobně stříhám jahodníky právě teď na podzim, protože v průběhu parného, slunného léta lístky chrání srdíčka jahodníků před úpalem. V říjnu, kdy ještě listy krásně trčí vzhůru je jednoduše můžete vzít i srpem. Jahodníky stříháme alespoň 5 cm nad zemí, abychom nepoškodili srdíčka, jejichž poškozením bychom o jahodníky přišli. Při stříhání odstraňujeme suché, staré a napadené listy a také výhony, ať už staré a odumřelé, nebo nové, které již nejsou potřeba. Na rostlinách necháváme drobné, mladé a hezké listy a dáváme pozor abychom zachovali bezpečně srdíčko jahodníku, které je velmi důležité. Jahodníky tedy takto přečkají zimu a na jaře vyrazí velké množství nových, mladých a vitálních listů. Pokud jahody nasadily na květ a plody, tak je také odstraníme. Necháme jen plody, které mají šanci dozrát, zelené plody jahod ostříháme, jinak by se rostlina zbytečně vysilovala. Do zimy ještě jahodníky obrazi mladými listy a stihnou založit květní pupeny. Měsíční jahody na podzim nestříháme, v žád-

ném případě nestříháme jahodníky nové, které jsme vysadili v srpnu nebo v září. Pokud preferujete sestřih jahodníků po odplození, na podzim už jen odstraníte staré, špatné listy a přebytečné výhony.

Dalším krokem, po odplevelení a ostříhání jahod, je jejich přihnojení. Před nástupem zimy je pro jahody důležitá podzimní výživa, která obsahuje méně dusíku, ale o to více draslíku, fosforu a vápníku. Podzimní hnojení pomáhá posílit kořenový systém a rostlině usnadní přezimování. Také zvýší odolnost pupenů nasazených během října. Přidáme k rostlinám ideálně kompost nebo zkvašené slepičince. Přihnojovat bychom měli nejpozději do konce října. V pozdějších měsících mají jahodníky omezenou schopnost živiny zpracovat. Jahodníky také určitě nezapomínáme zalévat, když nám zrovna podzim nepřináší dostatek srážek. O to více to platí pro pěstování v truhlících na krytých balkónech nebo lodžích. Pro dobré přezimování nesmí být rostlina dlouhodobě na suchu, jinak takzvané vymrzne a uschne. Mráz tomu jen dopomůže, proto zaléváme pravidelně až do zámrazu. Pokud je zima teplá a suchá, zaléváme i v průběhu zimy. Dalším krokem v podzimní péči o jahodníky při jejich zazimování je jejich ochrana mulčem. Protože jsme jahody

ostříhali a nebudou mít přirozený mulč z listů, přidáme kolem mulč ideálně v podobě slámy, štěpky, případně seno, které neobsahuje semena. Krytí půdy pomáhá nejen k zahřívání půdy, ale také k udržování vlhkosti v okolí jahodníků. Pokud chceme jahodníkům ještě více dopřát a usnadnit zimu, můžeme je zakrýt netkanou bílou textilií nebo chvojím.

Jahody v truhlících, ať už je pěstujeme na balkónech, terasách nebo dvorcích, také potřebují podzimní péči. Jahodníky odplevelíme a ostříháme stejně jako bylo zmíněno u jahod na záhoncích. Aby jahody dobře přezimovaly, ideálně zakopeme celý truhlík do země, pokud máte možnost. V záhoně uděláme otvor

dostatečně velký pro celý truhlík, popřípadě můžeme přesazovat jen jahody, které vyndáme z truhlíku. Pokud budou jahody umístěny v zemi, minimalizujeme tím nebezpečí zmrznutí. Pak postupujeme stejně, dáme jahodám kompost, mulč a nezapomeneme zalévat. Jestli nemáte truhlíky kam zakopat a necháme je přes zimu na balkónech, tak je třeba truhlík bezpečně obalit nějakou izolační vrstvou, například pytlou nebo bublinkovou folií, starou dekou a podobně. Truhlík nezapomeneme obalit nejen ze stran, ale také zespodu. Zhora truhlík překryjeme stejně jako na záhoncích, buď chvojím nebo netkanou textilií. Pokud máte lodžii, máte v podstatě vy-

hráno a truhlíky ani překrývat nemusíte, tam jsou dostatečně chráněné. U truhlíků je určitě potřeba více hlídat vláhu v průběhu zimy. Jestliže jsou truhlíky v záhoncích, dostane se k nim vláha v podobě deště nebo tajícího sněhu. Když ale máme truhlíky na balkónech, musíme vláhu dodávat sami. Kontrolujte tedy truhlíky pravidelně v průběhu zimy a ve dne, kdy není mráz, jahodníky trochu zavlažíme, aby neuschly. Na jaře pak jahody z truhlíků a květináčů přesadíme do nové zeminy.

Doufám, že vám přišel článek užitečný a budeme mít slunný a hezký říjen na zazimování celé zahrady nebo vašich balkónů.

Mějte se krásně, Jana.

DILEMA KOUPE MOBILU PRO DÍTĚ

text: Pavel Troják

V dnešní době v řadě domácností může vzniknout potřeba zakoupit mobilní telefon nebo chytré hodinky pro děti. Existuje celá řada otázek a návod, jak postupovat, který by platil pro všechny, se nenajde. Toto je zejména pravda pro ty, kteří teprve vstupují do světa školství. Mobilní telefony a děti jsou komplikovaná záležitost. Někteří rodiče odmítají poskytnout dětem telefon až do doby, kdy dosáhnou druhého stupně základní školy nebo dosáhnou přiměřeného stupně vzdělání. Na druhou stranu, někteří rodiče bez váhání dají prvňákovi vyspělý smartphone. Mít mobil v dětských rukou může sice být časovým „žroutem“, avšak poskytuje rovněž praktické bezpečnostní aspekty, umožňující rodičům mít své dítě v dohledu. Každý rodič by měl sám pro sebe zvážit výhody a nevýhody. Univerzální rady pro všechny situace nejsou, a proto bychom se ani neodvážili něco takového tvrdit. Přesto nabídneme několik možných opatření. Otevřeme diskusi z pohledu rodiče, který chce mít jistotu o poloze svých dětí a možnosti je snadno kontaktovat. Toho lze dosáhnout prostřednictvím několika typů zařízení, a to v závislosti na tom, zda preferujeme aktivní, nebo pasivní metodu sledování. V druhém případě je naprosto dostatečné umístit do školní tašky nebo jiného místa nějaký druh lokalizačního zařízení, například jedno z nejběžnějších, jako je AirTag od společnosti Apple. Jako relativně levné a funkční řešení pro základní přehled o poloze dítěte to může fungovat. Následující úroveň představují inteligentní hodinky s připojením k internetu a funkcí telefonního volání. K dispozici jsou verze speciálně pro děti v cenovém rozmezí kolem 1 500 Kč. I když s těmito hodinkami děti mnoho zábavy nezažijí, umožňují vám s nimi komunikovat a sledovat jejich polohu na dálku. Jedním z hlavních nedostatků je, že hodinky často vyrábí neznámé firmy a v recenzích obvykle neskórují vysoko. Zda se jedná o efektivní řešení závisí na tom, jak dobře hodinky budou dětem na zápěstí pasovat. U těch nejmenších mohou být rozměry hodinek příliš velké a jejich ovládání není často intuitivní ani pro

děti, ani pro dospělé. Většina těchto hodinek má navíc svůj vlastní operační systém, který je skoro nemožný nějak upravit. Pokud máte rádi „dobrodružství“, můžete zvážit výběr na čínských e-shopových platformách. Očekávejte však, že pokud se rozhodnete pro extrémně levné varianty, kvalita a funkčnost budou spíše nízké. Cenová škála zde začíná zhruba od 400 Kč. Některé z nich nabízí podporu češtiny a existují zde jak 2G, tak 4G možnosti. Jako teoretickou náhradu lze považovat omezený sortiment hodinek pro dospělé s možností mobilního připojení. Dávejte pozor na výběr modelů, které podporují klasickou plastovou SIM kartu nebo moderní eSIM. Nejlepší možnou variantou mohou být Apple Watch ve verzi Cellular (podporuje eSIM), odkud může vaše dítě telefonovat a být na internetu kdekoli a kdykoli. Hlavním úskalím je ale vyšší cena, obvykle od 4 000 Kč výše, a velikost, která je obvykle přizpůsobena spíše dospělým. Na stranu plusů patří, že hodinky obvykle vyrábějí renomované značky a běží na osvědčených operačních systémech (v případě Applu to je watchOS). Máme za sebou alternativní možnosti, nyní se zaměříme na telefony. Rozdělujeme je na klasické s tlačítky a moderní s dotykovými obrazovkami. Modely s tlačítky jsou ekonomicky výhodnější, takže v případě jejich ztráty či poškození nebude zklamání tak velké. Cenové nabídky na domácím trhu se pohybují od 500 Kč. Tyto telefony primárně slouží k telefonování a posílání SMS. Pro děti to nemusí být příliš zajímavé a nejmenší z nich mohou mít potíže s jejich ovládním, zejména pokud ještě neovládají číselné znaky. Nicméně zkušenosti ukazují, že zařízení s dotykovou obrazovkou snadno a rychle osvojují i děti mladšího věku než školní. Dotykové ovládání je pro ně intuitivní a rychle se ho naučí. Samozřejmě to závisí na jejich schopnostech číst a psát. S tím ovšem souvisí i řada potenciálních rizik, protože dětská zvědavost je může zavést na místa, kam by neměly. Ať už úmyslně nebo nechtěně. Problémy lze samozřejmě řešit, ale záleží na postoji rodičů. Inteligentní telefony mohou být i pohlcovačem volného času, takže je potřeba dohlížet na jejich využívání. Pokud jde o klasické telefony, volba není tak důležitá. Doporučujeme se držet prověřených značek, kterých však v této kategorii zbývá již jen několik. Cena těchto zařízení není příliš rozmanitá.

Klíčovým faktorem je spíše odolnost zařízení, jelikož se může stát, že telefon spadne na zem. Na trhu jsou i odolnější varianty, ale bývají těžší a větší. Realističtější řešením může být obal či pouzdro na telefon. Plusem těchto telefonů je dlouhá výdrž baterie a příznivá cena, zatímco mínusem může být pro některé děti složitější ovládání a nižší zájem o takové zařízení. Jedná se o zvláštní kategorii jednoduchých dětských telefonů, které jsou designově přizpůsobeny malým dětem. Ovšem na českém trhu je nabídka v této kategorii velmi omezená. Rozmanitější škálu těchto telefonů lze najít na čínských internetových obchodech. Je to situace podobná té s dětskými hodinkami. Některé modely mohou být funkční, zatímco jiné ne. Abyste se o tom přesvědčili, doporučujeme pročitat recenze. Jazyková podpora pro češtinu je spíše raritou. Pokud jde o smartphony, výběr je zde značně rozsáhlejší. Někdy se stane, že děti zdědí starší model od rodičů, což může být výhodné. Nicméně v zásadě není ideální poskytnout dětem high-end zařízení, protože si na ně rychle zvyknou a následně je obtížné je potěšit levnějším modelem. Ve všech případech, ať už jde o použitý nebo nový telefon, předejte dětem pouze zařízení v perfektním stavu, bez poškozeného displeje. Vymažte všechny osobní údaje a nastavte pro děti samostatný účet. Co se týče zabezpečení, telefon by měl být uzamčen, což je v současné době možné jednoduše zrealizovat buď skrze otisk prstů nebo skenování obličeje. I malé děti jsou schopny tyto způsoby odblokování zvládnout. Komplikace však mohou nastat, když po restartování telefon požaduje zadání hesla. Nejmladší školáci možná budou mít potíže s jeho zadáním. Poskytovat malým dětem, konkrétně těm v prvním stupni základní školy, nákladný smartphone, je nepraktické. Nebudou schopny využít všechny jeho funkce a pravděpodobnost, že jej poškodí, je značná. Pro základní komunikaci a hry jsou vhodné cenově dostupné modely, avšak ne ty úplně nejlevnější. Na trhu je nyní tak široká škála zařízení, že kvalitní smartphone pro mladší děti můžete získat již za cenu kolem 2 500 korun. Pro starší děti lze zvážit modely s cenovkou až do 5 000 korun, mezi kterými se dají najít i velmi kvalitní telefony. V případě starších dětí může být NFC funkce považována za výhodu, umožňuje jim totiž platit pomocí mobilu. Obecně je doporu-

BAZAROVÉ KUCHYNĚ

Olivová LOTTA

55 000 Kč

Středomořská LOU SA

46 000 Kč

Sedozelená MIA

59 000 Kč

Světle hnědá KARLA

39 900 Kč

MILA zn. Miele

39 000 Kč

ELINOR zn. Nořilia

35 000 Kč

NENA zn. Alnop

55 000 Kč

BAZAROVÉ KUCHYNĚ OD
22 000 Kč
VČETNĚ SPOTŘEBIČŮ

Naše služby

- Všechny kuchyňské linky jsou před prodejem pečlivě kontrolovány a čištěny.
- Záruku na spotřebiče vám dáme 6 měsíců.
- Kuchyni vám dovezeme až domů.

Kontaktujte nás

+420 605 970 750

obchod@kredence.cz

www.kredence.cz

Bavoryně 88, Zdice

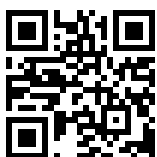
PO - PÁ 9-18 hod., SO 9-14 hod.

DOKONALOST V KAŽDÉM DETAILU

Nová technologie přímého potisku stěn dodá vašim prostorám jedinečný a originální vzhled.

- jedinečný a originální vzhled
- excelentní kvalita tisku 300 DPI
- jednoduchost aplikace
- rychlost tisku

www.topwall.cz

Projekt společnosti BENEVITA

čováno, aby rodiče měli nad mobilním zařízením svých mladších dětí určitou kontrolu. U smartphonů je možné nastavit omezení na to, na co budou děti schopny přistupovat, a také je možné sledovat jejich geolokaci. Například iPhone a v podstatě celý ekosystém Applu obsahuje v nastavení sekci rodičovské kontroly zvanou Čas u obrazovky, kde lze všechna tato omezení podrobně konfigurovat. Podobnou funkci mají i Android telefony, ale není to tolik intuitivní jako v případě Applu. Navíc, pokud je dítě šikovné, tak může být schopné Android telefon takzvaně odemknout a celý systém omezení obejít. Můj subjektivní názor je ten, že bych doporučil rodičům pro jejich děti zakoupit nějaký použitý iPhone, který bude mít ještě pár let softwarovou podporu ze strany Applu. To mohou být iPhone 11 či SE 2. generace a výše. Cenově jsou v dnešní době tato zařízení na přijatelné úrovni. Apple produkty jsou na ovládání velmi intuitivní a není divu, že je iPhone nejžádanější produkt na celém světě a to už spoustu let.

MOHOU BÝT ARCHETYPY HRDINŮ V ČESKÝCH POHÁDKÁCH PRO DĚTI ŠKODLIVÉ?

text: Pavel Troják

Spousta pohádek nás seznamuje s hodnou a atraktivní princeznou, která pasivně vyčkává na svého zachránce v nelehké situaci. Ačkoliv se tento narativ může jevit jako neškodný, zejména když vyústí ve šťastný závěr, má své problematické stránky. Často podněcuje k stereotypům v chápání rolí žen a mužů. V příběhu o Sněhurce je hlavní hrdinka obelhána zlou čarodějkou, a její návrat k životu je možný pouze díky princovi. Šípková Růženka neumí ukončit svůj dlouhý spánek sama a ke svému probuzení vyžaduje polibek. Popelka je přijímána jako oběť nemilovaných sester a beze stížnosti akceptuje svou situaci, pouze aby nakonec ztratila svůj střevíc na bálu a čekala na svého zachránce v podobě prince. I když existují novější příběhy, které tento tradiční vzorec narušují, a jejich počet je na vzestupu, tradiční pohádky a jejich poselství nesou určitá rizika. Jsou oblíbené mezi dětmi i dospělými, ale jejich narativy mohou být zavádějící. Podle feministické literární teoretičky Terezy Jiroutové Kynčlové může být Šípková Růženka v pohádce prezentována jako hlavní postava, protože název pohádky je po ní pojmenován. Avšak ve skutečnosti je to princ, kdo dominuje ději. Jiroutová Kynčlová zdůrazňuje, že princ je tím, kdo prochází zkouškami, růstem a učením, zatímco Růženka je zobrazena jako postava ovlivněná vnějšími okolnostmi. Mnoho pohádek vykresluje obraz nádherné princezny a statečného prince. Tyto archetypy jsou často odrazem společenských názorů, kde mužům jsou často připisovány vlastnosti jako akčnost, odvaha a iniciativa, zatímco ženy jsou prezentovány v kontextu krásy, naivity, zranitelnosti a závislosti na mužích a jejich ochraně. Jiroutová Kynčlová upozorňuje na problematiku, kdy je ženská pasivita oslavována jako ideální ženská charakteristika. Zdůrazňuje, že takové zobrazení ženských postav je metaforou žen, jež jsou podrobeny vnějším okolnostem a nemají kontrolu nad svým tělem, osudem nebo vlastním životem. Příběhy, které jsou nám prezentovány od dětství, mají silný vliv na to, jak děti vnímají genderové role. Alice Neikirková z Univerzity v Newcastleu zdůrazňuje ve svém článku, že pohádky, s nimiž se děti setkávají, mohou formovat jejich představy o tom, jak by se měly chovat, v závislosti na tom, zda jsou holky nebo kluci. Toto tvrzení je podloženo výzkumem z Německa z roku 1990, v němž bylo zahrnuto téměř 2 500 dětí ve věku 8-10 let. Výsledky ukázaly, že pokud byl úvod pohádky takový, že nějakým způsobem omezoval nebo poškozoval hlavní postavu, děti volily za hlavní postavu ženu. Pokud však pohádka začínala postavou, která se vydávala na dobrodružství, děti často zvolily mužskou postavu. Vzhled, zejména krásný obličej, je dalším typickým prvkem pro postavy princezen v pohádkách. Obvykle slouží jako ukazatel toho, kdo je dobrý a kdo zlý. Mladí a krásní jsou často ztotožňováni s dobrými postavami, zatímco ti, kteří jsou oškliví nebo starší, jsou často zobrazováni jako zlí. Příkladem může být zobrazení zlých sester v pohádce o Popelce nebo macechy ze Sněhurky, která je posedlá touhou být nejkrásnější a je připravena svou krásnou nevlastní dceru kvůli tomu zahubit. Tereza Jiroutová Kynčlová upozorňuje, že v pohádkách je krásný vzhled často vnímán jako synonymum pro dobro, zatímco stárání nebo fyzická nehezčnost jsou spojovány s negativními kvalitami a často představují hrozbu,

Církev československá husitská

**Nabízíme ojedinělou
pracovní zkušenost,
ke které se běžně nedostanete.**

Jsme exkluzivním spolupracujícím partnerem
Církve československé husitské.
Nabízíme pracovní příležitost
osobám zdravotně postiženým
po celé České republice.
Staňte se součástí jedinečného prostředí
sborů a náboženských obcí CČSH.

Volejte, pište koordinátorce projektu,
Kateřině Hamr: +420 777 336 313/ email: kostel@bene-vita.cz

většinou pro mužského protagonistu. Kynčlová také zdůrazňuje, že v pohádkových vyprávěních se často setkáváme s omezením ženské svobody a tělesnosti, například v podobě postav, které ztrácí schopnost mluvit, proměňují se v kámen nebo upadají do věčného spánku. Podle studie z roku 2003 zhruba 17 procent pohádek podněcuje mladé dívky k nedůvěře vůči jiným ženám. V těchto pohádkách je důraz kladen hlavně na dosažení fyzické krásy a následného štěstí s ideálním partnerem, kterého ostatní ženy v pohádce obvykle chtějí pro sebe. Kynčlová dodává, že z feministické perspektivy je klíčové podotknout, že pohádky obvykle prezentují jen částečný a povrchní obraz vztahů. Pohádky často

končí svatbou, ale neřeší, jak se vyvíjejí vztahy mezi princem a princeznou, nebo podobnými páry, po tomto společenském aktu. Tereza Jiroutová Kynčlová zdůrazňuje, že ani pro dívky, ani pro chlapce by neměl být konečným cílem jen romantický sňatek, jak je často zobrazován v pohádkách. Místo toho by se mělo klást důraz na kvalitní, rovnocenný a zdravý partnerský vztah. Kynčlová také upozorňuje, že myšlenka dokonalé a věčné romantické lásky je často ne-reálným ideálem, který může bránit lidem v odchodu z nezdravých vztahů. Co se týče otázky, zda jsou pohádky škodlivé, Kynčlová argumentuje, že nejsou. Podle ní jsou problémové spíše postoje dospělých k pohádkám. Kritické je,

když dospělí považují pohádky za skutečnost, ať už se jedná o idealizované sny nebo noční můry, a když o nich s dětmi nerozmlouvají. Je důležité, aby byly pohádky přizpůsobeny věkovým potřebám dětí. U nejmladších je vhodné jasně definovat koncepty dobra a zla a vytvářet tak pocit jistoty. U starších dětí je již možné otevřít diskusi o složitějších etických dilematech a volbách, které postavy v pohádkách činí. Pohádky mohou fungovat jako jakýsi společenský simulátor. Pokud chceme, aby se děti lépe orientovaly ve složitém světě, je důležité vést s nimi dialog o tom, jak vnímají rozhodnutí a akce postav v pohádkách, co je na těchto příbězích oslovuje a co naopak ne, a především proč.

CO S LIDMI VE MĚSTECH, KTERÍ SE NEUMÍ SLUŠNĚ CHOVAT?

text: Pavel Troják

Poskytněte nám nástroje k vykázání osob, které nemají u nás stabilní bydliště a působí problémy. To byla výzva, kterou zaslalo plzeňské vedení směrem k premiérovi a ministrovi vnitra. Jako odůvodnění tohoto kroku uvádějí snižující se úroveň bezpečnosti a časté porušování veřejného pořádku. Tento krok by byl přivítán i v dalších dotázaných městech. Nicméně se zdá, že úspěch nejspíš na obzoru není, protože ministerstvo vnitra uvedlo, že preferuje preventivní opatření místo represivních. Veřejné vykonávání tělesných potřeb, krádeže v maloobchodech, vyhazování odpadků mimo koš nebo konzumace alkoholu na veřejných místech, hrubé chování a neplacené převozy na záchytku, to vše jsou aktivity, které jsou v některých problémových komunitách dle plzeňského vedení běžné. Přibližně 400 takových osob ve městě bydlí. Primátor Plzně Roman Zarzycký z politické strany ANO charakterizoval situaci následovně: „V Plzni, a to hlavně v centrální části, se vyskytuje několik jednotlivců, kteří pravidelně porušují zákony a vyhlášky. Většinou jde o cizí státní příslušníky nebo osoby s trvalým bydlištěm mimo Plzeň. Tyto osoby často nemají respekt ke strážníkům ani policii, vzhledem k tomu, že jsou nezaměstnaní, žijí na ulici a neplatí žádné pokuty. Odebrání těchto osob z našeho administrativního území je jediným efektivním způsobem, jak tento problém řešit.“ Proto v otevřeném dopise vyzval premiéra Petra Fialu z ODS a ministra vnitra Víta Rakušana z STAN, aby umožnili místním správcům legislativně odstranit z jejich území ty, kteří pravidelně páchají určité přestupky a nemají v daném městě nebo obci stálé bydliště. V mi-

nulosti již města a obce podobnou pravomoc vlastnily. Sněmovna toto opatření odhlasovala na sklonku roku 2012, kdy se jí podařilo překonat prezidentské veto Václava Klause. Návrh přišel od poslankyně a primátorky Chomutova Ivany Řápkové z ODS. Tento legislativní nástroj byl v platnosti až do července 2017, kdy byl odstraněn z nového zákona o přestupcích. Jeho cílem byli zřejmě Romové. Ministerstvo vnitra přes svou mluvčí Hanu Malou objasnilo, že k odstranění tohoto nástroje došlo po konzultaci s legislativní radou vlády. Byly vzneseny obavy ohledně potenciální neústavnosti, jako jsou omezení pohybu a bydlení, a též byly vyjádřeny obavy z nepřiměřené kriminalizace menších deliktů a přesunu problémů z jedné obce do druhé. Tento trest nebyl ve skutečnosti používán často, a to pouze v několika obcích. Několik dalších dotázaných měst by uvítalo obnovení tohoto nástroje. Ve městě Klatovy byl tento mechanismus použit v 24 případech mezi lety 2013 a 2015. Podle starosty Rudolfa Salvatra z ODS tento nástroj sloužil jako efektivní prostředek proti těm, kteří opakovaně odmítali dodržovat základní společenská pravidla. Toto opatření umožnilo na tři měsíce zakázat vstup do Klatov osobám, které zde neměly trvalý pobyt. Tito lidé ale stále měli možnost navštívit úřad práce za účelem hledání zaměstnání. Pokud by se tato možnost vrátila, starosta Salvatr říká, že by ji opět implementovali. Ve městě Ústí nad Labem měli podobný názor. V lokalitě Střekov, kde bydlí Romové, byla tato pravomoc použita, například v létě 2015, kdy byly tři osoby vykázány z tohoto území kvůli přestupkům spojeným s konzumací alkoholu na veřejných prostranstvích. Mluvčí Ústí nad Labem, Daniela Kalinová, vysvětlila, že tento nástroj měl nejen represivní, ale i preventivní efekt. Po létě 2016 se všichni tři vykázání lidé vrátili na území Střekova, ale ani v následujících letech nebyly evidovány přestupky podobného typu mezi lidmi z tohoto společenství. Zástupce starosty Pra-

hy 2, který je odpovědný za oblast bezpečnosti, Michal Zuna z TOP 09, považuje možnost vykázání osob z určitého území za klíčový nástroj pro zajištění bezpečnosti a dodržování veřejného pořádku. Michal Zuna uvedl, že v evidenci jen malý podíl, konkrétně pět procent, představují osoby s opakovaným protiprávním chováním. Tito jedinci často nemají zájem o širokou škálu sociálních služeb. V těchto případech je podle něj potřeba přistoupit k jiným opatřením než jen sociální pomoci a preventivním programům. Možnost vykázání by v praxi cílila na tuto malou skupinu lidí a v kontextu veřejného pořádku a subjektivního pocitu bezpečnosti je to důležitý faktor. Zuna také poznamenal, že tuto opci městská část využívala v několika desítkách případů, přičemž většinou se jednalo o nabízení sexuálních služeb na veřejných místech. Na druhou stranu, ombudsman Stanislav Křeček, je proti vykazování. Argumentuje tím, že taková opatření neřeší podstatu problémů, jako je bezdomovectví nebo prostituce. Podle něj se problém jednoduše přesouvá do jiné oblasti nebo části města. Křeček namísto represivních opatření doporučuje efektivnější sociální práci s dotčenými osobami. Podle informací od ministerstva vnitra, návrat legislativní možnosti vykázání je nepravděpodobný. Mluvčí ministerstva Hana Malá v reakci na dotaz potvrdila, že stát v současné době upřednostňuje preventivní opatření před represivními. Novela zákona o přestupcích nyní umožňuje omezení vstupu do veřejně přístupných míst nebo lokalit s konáním různých společenských akcí. Od prvního února 2022 byla efektivita těchto omezujících opatření posílena tím, že byla zavedena trestněprávní sankce za opakované narušení těchto omezujících opatření v nejzávažnějších případech. Tyto restriktce jsou zaměřeny na konkrétní místa, kde určité osoby spáchají přestupky, na rozdíl od obecného zákazu pobytu v obci, který byl v odborných kruzích považován za problematický.

SMYSL A VÝZNAM KOČEK DOMÁCÍCH

text: Pavel Troják

Kočka je mistrem v zachování klidu a rovnová-

hy, bez ohledu na okolní situaci. Místo toho, aby projevovala nervozitu, raději si lehne na gauč a spokojeně přede, nebo si užívá teplých paprsků slunce. Australská spisovatelka Carla Francis byla inspirována tímto kočičím přístupem k životu a vytvořila na něm knihu s názvem The Zen

of Cat: An A-Z of Japanese feline philosophy. Díky podtitulu své literární práce – japonská kočičí filozofie od A do Z – nám naznačuje, že spojila duševní svět těchto zvířat s japonským filozofickým učením. Oba světy jsou si ve skutečnosti bližší, než by si mnoho

lidí mohlo uvědomit, ať už na první pohled nebo i po delším zkoumání. Co se týče Carlina osobního života, je to nejen autorka, ale také cestovatelka. Vlastní tříletého kocoura jménem Ry, který je stříbrná egyptská mau, a čtyřletou kočku, kterou našla a adoptovala, jménem Backer. Do její kočičí „rodiny“ patřil také Gershwin, kocour, kterého si pořídila během svého pobytu v Japonsku a který s ní následně odcestoval zpět do Austrálie. Gershwin už však odešel do kočičího ráje. Carla začíná tím, že „nejvýznamnější lekcí, kterou jí kočky daly o existenci, je její efemérnost. Kočky nemají tak dlouhou životní dráhu jako lidé, a když zestárnou a onemocní, je náročné se s nimi rozloučit.“ Carla také zdůrazňuje, jak kočky obohatily její pojetí přátelství. Když se v roce 2005 přestěhovala do Japonska, aby zde učila angličtinu, byly to právě kočky, které z jejího nového bydliště udělaly domov. Díky nim se mohla rychleji a lépe aklimatizovat, upřesňuje autorka. Co tvoří podstatu kočičího zenu, o němž Carla píše ve své knize? Pro ni je klíčové bezpečné a tiché prostředí spolu s minimem nepotřebných podnětů. Podle Carly je esenciální, aby kočky měly, a vlastně i lidé, prostor, kam se mohou uchýlit pro chvíle klidu a odpočinku. Kočky excelují v umění nerušeného odpočinku a vyžadují období klidu bez vnější stimulace. Ačkoli toto platí i pro lidi, najít takové momenty se stává stále komplikovanějším. A proč to je stále náročnější? V dnešním hektickém světě jsme neustále zaneprázdněni snahou o multitasking, sledováním sociálních médií a komunikací přes internet. Carla ve své knize

nabízí alternativní perspektivu, kde spojuje kočičí psychologii s japonskou filozofií. Zaměřuje se na to, jak Japonci chápou život, a toto pojetí propojuje s existencí našich kočičích společníků. Mimo jiné se věnuje konceptu zvaného bimbōshō, který by mohl zaujmout ty, kteří mají k životu negativní postoj. Na rozdíl od lidí kočky zpravidla vidí sklenici jako poloplnou, nikoli poloprázdnou. Carla podotýká, že lidé se často nesoustředí na ocenění toho, co mají, ale naopak vnímají to, co jim v životě chybí. To může vést k pocitu, že nám v životě něco neustále schází, konstatuje autorka. Pro Carlu Francisovou je její kocour Backer vzorem optimismu. Vidí věci ze svého života převážně z pozitivního úhlu, jako by vždy měl před očima poloplnou, nikoliv poloprázdnou sklenici. Ve své knize se Carla poté ponoří do tématu chōwa, což je japonský pojem obvykle překládaný jako harmonie. Ovšem chōwa zahrnuje mnohem víc – jedná se o vyhledávání rovnováhy v permanentně se měnícím světě, který nás obklopuje. Kočky jsou například notoricky známé tím, že když spadnou, skončí vždy na vlastních tlapách. Carla zvažuje, jak kočky dokáží udržet tuto neuvěřitelnou rovnováhu. Podle Carly je důležitá role zvyků a rutin, jako jsou pravidelná strava, hra, cvičení a odpočinek, které kočkám dodávají jistotu. Upozorňuje, že i lidé by měli aspirovat k dosažení této rovnováhy v životě. Pokud se cítíte ztraceni, je to zřejmě proto, že jste příliš ponořeni do jedné konkrétní oblasti svého života, ať už se jedná o práci, partnera, nebo cokoliv jiného, vysvětluje. A doplňuje, že schopnost najít správný poměr

mezi věcmi, které nám dodávají radost, a těmi, které musíme vykonat pro naše přežití, je klíčovou dovedností pro kvalitní život. Podle názoru Carly Francisové si můžeme od našich domácích koček vzít příklad, nebo se aspoň pokusit to udělat. Je to totiž otázkou mentálního přístupu. První lekcí od našich koček je žít v okamžiku. Kočky neztrácejí čas litováním minulosti nebo strachem z budoucnosti. Jsou naprosto přítomným momentem a žijí ho naplno. My lidé se naopak často zaměřujeme na minulé události nebo budoucí ambice. Druhou věcí, kterou nám kočky ukazují, je schopnost najít radost v jednoduchých a zdánlivě obyčejných věcech, například v pronásledování provázku či v teplu slunečních paprsků. Carla poukazuje na to, že často přehlízíme malé každodenní radosti, které by nás mohly těšit. Třetí lekce od koček se týká jejich nezávislosti na materiálním světě. Kočky nepotřebují nákladné misky na jídlo nebo sofistikované hračky, aby byly šťastné. Podle Carly jsou nejradostnější, když mohou hrát s provázkem nebo si hrát v kartonové krabici. A to nám může být inspirací k jednoduššímu, ale šťastnějšímu a vyrovnanějšímu životu. Možná si řeknete: „Dobře, ale kočky nemusí platit účty.“ I když to může být pravda, i kočky musí najít svůj prostor v tomto komplikovaném světě. Jsou závislé na lidech, ale zároveň si zachovávají svou autonomii a stálost bez ohledu na okolní okolnosti. Eckhart Tolle jednou prohlásil: „Ve svém životě jsem se setkal se třemi zenovými mistry, a všichni to byly kočky.“ Zřejmě v tom něco bude, nemyslíte?

DĚJINY ZÁCLON A ZÁVĚSŮ – PROČ JE ČEŠI TOLIK MILUJÍ?

Text: Michal Merhaut

Když jsme se před lety vrátili do Česka a zařizovali si byt v Praze, rozhodli jsme se, že si vystačíme s roletami v oknech. V Anglii jsme záclonám odvykli a poznali, že okna bez nadbytečných clon mají své výhody. Ani po přestěhování na venkov jsme nezměnili názor, jen jsme rolety vyměnili za závěsy, které večer zatahujeme. Návštěvy bývají překvapeny. „Hezké, ale chtělo by to záclony,“ slýcháváme často. K české domácnosti prostě záclony patří. Bez nich působí okno divně, nahatě. Kde se bere ona česká vášeň pro záclony a co o nás vypovídá (zdali vůbec něco)? Zkusme to vzít od základů a ze široka, začít hluboko v historii. Za nejstarší předchůdce dnešních okenních závěsů se považují zvířecí kůže zakrývající vchody do pravěkých příbytků. Různé typy žaluzií a rolet znali lidé už ve starověku. Číňané si zakrývali okna roletami z bambusových stonků. Egypťané používali rákos, nebo si do oken věšeli vlhké kusy látek, které fungovaly také jako klimatizace. Římané vynalezli rolety dodnes známé jako římské. Z Pompejí známe mramorové žaluzie, nicméně předchůdci těch současných mají své

kořeny až v Persii, odkud je do Evropy přivezli Benátčané. Název pochází z francouzského slova jalousie, tzn. žárlivost, což má souviset s orientálními harémy, kde si pán žárlivě střežil soukromí ženských komnat.

Středověcí Češi se zakrýváním oken nemuseli trápit, protože nezasklená malá okna jejich domů se zavírala pomocí prostých jednokřídlých okenic, případně se vyplňovala mastným papírem nebo zvířecími blanami. Okna s barevnými skleněnými terčíky v kruhovitých, navzájem spojených, rámečcích, které byly výsadou obydlí aristokratů a bohatých měšťanů, sice propouštěla světlo, ale vidět skrze ně moc dobře nešlo, a tak potřeba je clonit kvůli ostrému slunci či nežádoucím pohledům zvenčí nastala až s vynálezem čirého tabulového skla. Závěsy v 16. století bývaly z jednoho kusu. Na konci 17. století se objevují už na obou stranách oken, a to z hedvábí nebo bavlněné příze v bohatých domácnostech, z tmavé česané vlny v těch chudších. Protože cena skla byla vysoká, venkovské chalupy mívaly zasklená okna jen od světnic. Ostatní byla opatřena kovanou mříží a na zimu se ucpávala pytlí plněnými slámou. Na rozdíl od Rakouska a Německa pro českou lidovou architekturu 18. a 19. století (s výjimkou některých horských regionů) nebyly typické venkovní dvoukřídlé okenice.

Konkrétní podoba závěsů podléhala dobovému módnímu vkusu. Trendy určovaly panovnické dvory a aristokracie. Používání záclon, jak je

známe dnes, souvisela s vývojem osnovních pletacích strojů v 19. století. Moderní technologie a mechanizace výroby se postupně prosazovaly přes horlivý odpor ručních tkalců a přádláků. První bobinetové stroje z Anglie přivezl do Česka tajně hrabě Jindřich Kajetán z Blümegeu v roce 1832 (položil tím základy výroby záclon v Letovicích, která jako zázrakem dodnes odolává levné asijské konkurenci). Textilní rolety byly v Evropě známy už od 18. století, teprve v polovině 19. století se na trhu objevily první pružinové rolety vyráběné společností Stewarda Hartshorna z New Yourku. Původní benátské žaluzie nebyly polohovatelné. V roce 1769 Angličan Edward Baven vymyslel mechanismus, díky němuž je bylo možné ovládat a regulovat tak množství vpuštěného světla. O sedmdesát dva let později Američan John Hampson modifikoval Bavenův vynález přidáním schopnosti měnit úhel horizontálních lamel. Po druhé světové válce se v USA naplno rozjela výroba hliníkových žaluzií. Úspěch sklidily také vertikální žaluzie patentované v roce 1950 bratry Edwardem a Frederickem Boppovými z Missouri.

V současnosti jsou okna českých domů cloněna všemi zmíněnými způsoby. Převažují hliníkové interiérové žaluzie a klasické textilní závěsy. Nezbytné jsou záclony, většinou z polyesterových vláken, které najdeme všude, v oknech domácností, úřadů, hospod nebo třeba čekáren lékařských ordinací. Důvodů je několik. Zkrášlují interiér, v létě nás chrání před

ostrým slunkem, v zimě naopak izolují od zevního chladu. V neposlední řadě záclony střeží naše soukromí.

Česká obliba záclon není v Evropě výjimkou. Obecně platí, že v zemích Beneluxu, ve Skandinávii a na Britských ostrovech se využívají méně. Tvrzení, že jde o snahu dostat dovnitř domů více světla v klimatických podmínkách severovýchodních zemí, ledacos vysvětluje, ale zdaleka nevystihuje celý fenomén. V Anglii, Nizozemí i Dánsku je roční průměrný počet hodin slunečního svitu srovnatelný s Českem, na jihu Švédska a Finska je slunných dní dokonce více než u nás. Za oblibou záclon a rozšířenost jejich používání je třeba hledat kromě klimatu také tradici (zvyk) nebo míru pocíťovaného bezpečí. Hranice intimity, potřeba soukromí a vztah k veřejnému prostoru jsou kulturně podmíněny.

V ledabylém používání okenních clon či jejich úplné absenci vynikají Nizozemci. Bývá to vysvětlováno pozůstatky kalvinistické morálky. Náboženský reformátor Jan Kalvín zave-

dl v 16. století v Ženevě teokratickou totalitu. Byl přesvědčen, že povinností státu je ochránit občany od hříchu, a to všemi možnými prostředky. Ustanovil konzistoř, která měla volný přístup do každého domu ve městě za účelem kontroly, zda se lidé uvnitř chovají podle evangelia a Božích přikázání. Okna dnešních nizozemských domácností bez záclon a zatažených závěsů jsou podvědomou manifestací: nemáme co skrývat. Nizozemcům nevadí pohledy cizích lidí z ulice, protože se doma nedopouští ničeho, za co by se měli stydět. V soukromí neuplatňují odlišnou morálku než na veřejnosti. Nakonec i oni se rádi podívají sousedům do oken. Ulice s nepřístupnými okny domů na ně působí ponuře a nebezpečně.

Ve většině zemí Evropy je perspektiva opačná. Ideální domov plní funkci bezpečného útočiště před vnějším ohrožením, jehož původci mohou být čumilové, obecní drbny, zloději nebo zvrhlí násilníci.

I když se v soukromí nedopouštíme ničeho

morálně pokleslého, je pro nás domov prostorem vyhrazeným pro intimní rodinný život nepřislušející kontrole cizích lidí. Specifikem českého prostředí může být široce přijímané přesvědčení o závisti jakožto vlastnosti definující český národní charakter.

Pouštět se do dalekosáhlých úvah o povaze společnosti na základě způsobů, jakými si lidé zakrývají okna, by bylo zavádějící. Přesto často vídám něco, co mě nutí se zamýšlet nad tím, kolik úzkosti až paranoie musí mnozí z nás pocíťovat. Lidé si opevňují subtilní předzahrádky masivními ploty a hustými neproniknutelnými porosty křovin. Někteří si nechávají keře (túje) přerůst přes okna do té míry, že je celá zakryjí, v krajním případě si okna obývacích místností polepí matnými celoplošnými foliemi. Před jakým zlem mají tato opevnění chránit obyvatele domu uvnitř? Těžko říct. Ať je to ale, jak chce, je samozřejmě každého věc, čím si zakrývá okna. Hlavně, že se doma cítí příjemně a v bezpečí.

VĚCI, KTERÉ VÁS ŠKOLA NENAUČÍ

text: Petra Svobodová

Škola základ života, říká se. Ovšem pro úspěšný život je důležité neustále se učit nové věci a rozvíjet dovednosti mimo školní areál. Tyto dovednosti a znalosti ti mohou pomoci dosáhnout osobního a profesního úspěchu a vést naplňující život.

Finanční gramotnost: Většina škol se zaměřuje na základy matematiky, ale často opomíjí výuku finanční gramotnosti. Tato dovednost je však klíčová pro úspěšné zvládnutí osobních financí, včetně správy účtu, investování a plánování rozpočtu.

Kritické myšlení: Školy často kladou důraz na memorování faktů a informací, ale kritické myšlení, schopnost zkoumat problémy, analyzovat je a hledat řešení, je klíčovým faktorem úspěchu

v životě. Této dovednosti se věnuje méně pozornosti, než by si zasloužila.

Komunikační dovednosti: Schopnost efektivně komunikovat, jak písemně, tak ústně, je důležitá ve všech oblastech života. Ve škole se sice učíme psát a mluvit, ale často se opomíjí rozvíjení dovedností jako je konflikt řešení, vyjednávání nebo prezentace.

Zdravá výživa a životní styl: Školní stravování může být nezdravé a školy často nevěnují dostatek času výuce o správné výživě a životním stylu. Tyto znalosti jsou však klíčové pro dlouhodobé zdraví.

Podnikavost a podnikání: Pokud máš sen stát se podnikatelem, ve škole na to nebudeš připraven tak, jak bys mohl být. Rozumění podnikání, marketingu, financím a vedení je vědomostní oblast, kterou si musíš osvojit mimo školní lavice.

Emoční inteligence: Škola se obvykle soustředí na rozvoj intelektu, ale emocionální inteligence, schopnost rozumět a ovládat své

emoce a komunikovat s ostatními, je klíčová pro osobní a profesní úspěch.

Základy právního systému: Mnoho lidí nemá základní znalosti o právu a jejich právech. To může vést k problémům v osobním životě. Základy právního systému by měly být součástí vzdělávání.

Praktické dovednosti: Škola se zaměřuje na teoretické znalosti, ale praktické dovednosti jako vaření, šití, základy údržby vozidla a domácí opravy mohou být v každodenním životě velmi užitečné.

Základy psychologie a sociologie: Porozumění lidskému chování, mezilidským vztahům a společnosti může zlepšit tvůj život a vztahy s ostatními.

Samostudium a sebevzdělávání: Možná nejdůležitější dovedností, kterou ve škole často nenajdeš, je schopnost učit se sám. Jakmile opustíš školní systém, budeš se muset učit nové dovednosti a znalosti sám.

KOLO ŽIVOTNÍCH OBLASTÍ, SEZNAMY A DENÍK

Text: Pavlína Kravciová

Kolo životních oblastí: Tato technika je skvělá, pokud chceme provést jakousi inventuru našeho života. Vyhradíme si dostatek času, sedneme ke stolu s listem papíru a barevnými tužkami a připravíme si náš oblíbený nápoj. Nakreslíme jakýsi terč, který rozdělíme na osm částí. Jednotlivé části terče nadepíšeme: rodina, přátelé, práce, koníčky, vzdělání, fyzické tělo, spiritualita, domov.

A od středu vybarvíme, jak jsme v té dané oblasti spokojeni. Moc nad tím nepřemýšlíme, řídíme se spíše svými pocity a intuicí. Někde nám vyjde krásně plný trojúhelník, někde zase malý. Když máme hotovo, začneme přemítat, jak by

se daná oblast dala vylepšit. Například, rodina: chtěl bych trávit více času se svými dětmi. Vzdělání: chtěl bych si dodělat ten kurz, o kterém už tak dlouho přemýšlím. Fyzické tělo: chtěl bych se začít více hýbat. A pak, ke konkrétním postřehům, přidáme i praktické kroky, které k cíli povedou. K „terči“ se můžeme kdykoli libovolně vracet, předělávat ho, či napsat úplně nový.

Existuje spousta důvodů, proč si psát deník. Co si do něj píšu já? Veskrze jen samé pozitivní věci – co se mi stalo ten den hezkého, co se mi povedlo, co mi udělalo radost. Každodenním psaním tak hezky uzavřu celý den a můžu jít spát s čistou hlavou. Nehledě na to, že vyhledáváním jen toho příjemného se ty hezké okamžiky nastřádají. Nebo díky psaní deníku můžeme vysledovat, co nám dělá opravdu dobře a čemu bychom se měli raději vyhnout. Je to skvělá forma sebereflexe a částečně také terapie. Jak by vypadal můj ideální deník? Určitě by tam byla

kolonka, co se mi dnes stalo hezkého. Každý večer si říkám, kolik toho asi tak můžu napsat, nakonec jsem překvapená, co všechno krásného se ten den událo. Pak by tam byla otázka, za co jsi dnes vděčná? Ta by se přes počáteční rozpaky také hezky rychle zaplnila. Další část by tvořila představa, na co se těším v další dny. Navíc, každodenní rituál nám přispívá k pocitu stability, jistoty. Stojí jen několik málo minut a může Vám velmi zpříjemnit život.

Seznamy. K těm se ráda obracím ve chvílích, kdy mi je tak trochu ouvej. Seznam činností, co ráda dělám – skvělá věc. Můžu do něj nahlédnout, když mám trochu volného času a hledám něco, co by mi zlepšilo náladu. Další, seznam mých úspěchů a proč na sebe můžu být právem hrdá. Seznam lidí, s kterými je mi dobře. Nebo třeba seznam věcí, co bych ještě chtěla zažít. To vše nám může pomoci srovnat si svůj život a opět – zaměřit se na to dobré, co se mi v životě stalo či děje.

Každý měsíc vysolujeme 20 správných luštitelů, které odměníme dárky vyrobenými s láskou od zdravotně postižených lidí z BENEVITA a.s. Znění tajenky posílejte do 31. října 2023 na adresu: redakce@spigl.cz. Jména výherců zjistíte na webu: www.spigl.cz. Výhercům gratulujeme!

	PRUDKÉ NAPADENÍ NEPŘÍTELE	3. DÍL TAJENKY	POKRÝT POLEPEM		REKLAMNÍ SNÍMEK	ROZTAVENÁ HMOTA (řídce)	ZÁKLADNÍ VZORKY MERIDEL	HLOUPÁ (obecně)	 <p>„Ženě stačí poznat jednoho muže, aby pochopila všechny muže. Muž může znát ... (viz tajenku).“</p>								
BA				TRAVNATÁ PLANINA KAZANOVO JMÉNO													
JASNOVIDCI																	
VYZÝVAT																	
DÁVAT DO KOPEK						BOBIZAČNÍ SLABIKA BRZKÉ											
	JEDLÁ SEMÍNKA ZÁLOŽNÍK (slangově)				CIKÁN HLUČET				NACHÝLENÍ		ČÁSTI TÝDNŮ	INICIÁLY SPISOVATELE OLBRACHTA	1. DÍL TAJENKY	VERDIHO OPERA			
OPAK ČEHÝ				MANDEL TENISOVÁ HRA							SLAVNÁ UMĚLKYNĚ ELEKTROKARDIOGRAF (zkr.)						
INICIÁLY FOTBALISTY PANENKY			ÚHLOVÉ JEDNOTKY BUDDHISTICKÝ CHRÁM					NEMAKAČENKOVÉ ZNAČKA SPORAKŮ									
LÉTAJÍCÍ (obecně)							NÁPOJE ČESKÝ HEREC (Josef)						INICIÁLY DESTINNOVÉ KARETNÍ HRA				
PERCEPCE						NÁLADOVÁ PÍSEŇ SILNÉ PŮSOBENÍ					CITOSLOVCE POHRDÁNÍ ŽHNOUT						
	VZPŘIMOVAČE EMBLÉM										JEDNOTKA HLASITOSTI ZAVANUTÍ					NEKOVOVÝ PRVEK	
JESTLI				VÝROBCE MÁSLA UMĚLECKÉ TROJICE					ZAKYSÁNÍ KRÁTKÉ SPOJENÍ								
CHEMICKÁ ZNAČKA NIKLU			FORMA ŘADOVÁ ČÍSLOVKA					KOMPOSTY (nářečně) 2. DÍL TAJENKY									
LYŽAŘSKÁ VĚTROVKA							DRUH OBRAZU PR										
ŽNOUT						OČISTIT VE VODĚ PLAKAT (obecně)						ZNAČKA NEONU AKROBATIC KÉ KOUSKY					
	DOVEDNOST (zastarale) NEOBUTO				DRUH STEPŇNÍ TRÁVY ZNAČKA CUKROVINEK						POTOMEK CITOSLOVCE ROZSVÍCENÍ						
KOMÁŘÍ CITOSLOVCE				TÉR VÝŠE NEŽ							SOUHLAS BOČNÍ LOŽ V BAZILICE		ESTONEC (řídce)	TUREČKÁ TRTINOVÁ PÍŠTALA			
INICIÁLY KRASOBRUSLAŘE NEPELY			SLOTA NEBEZPEČNÝ ODPAD (zkratka)						AMERICKÝ REŽISÉR NÁZEV NOSOVKY								
MRTVOLNĚ BLEDE							RODIT TELE										
CHOZENÍM OPOTŘEBOVAT							OSAHATI										

Jména výherců září 2023: Damián Kolečko, Eliška Mudrová, Laura Novotná, Marcela Podvojná, Karel Kural, Božena Výtisková, Rudolf Hošťka, Kamil Dvořák, Svatava Stružná, Olina Veselá, Růžena Malátová, Patrik Šťastný, Natálie Průšová, Eva Lesná, Marie Poláková, Romana Šedivá, Andrea Vrátná, Lubomír Houska, Roman Volný, Zlata Broušková.

Výherci získávají voňavé pytlíčky od Heleny Záhorové ze Sobkovic. Gratulujeme!

ŠPIGL; zrcadlo Česka; měsíčník; vydává: BENEVITA a.s., Václavské náměstí 794/38, 110 00 Praha 1; šéfredaktor: Ing. Karel Křtěn MBA; supervize: Kateřina Hamr; redakce: Mgr. Aleš Meduna, Pavlína Kravcivová, Petra Svobodová, Pavel Troják, Jana Hejlíková, Michal Merhaut; korektury: Ander Hamr; provozní manažer: Ing. Pavel Janouš; grafická úprava a tisk: Michaela Švehlová, Grafotechna+, distribuce: BENEVITA a.s.; www.spigl.cz, email: redakce@spigl.cz.

Všechna práva vyhrazena. Náklad: 175. 000 ks. Vychází 26. 09. 2023.

